

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Expedita Juris Divini, Natvralis, Et Ecclesiastici Moralis Expositio

Tamburini, Tommaso

Coloniæ Agrippinæ, 1665

Quomodo ferendum sit Judicium de impotentia respectiva dubia. parag. 4.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40132

§. III.

§. IV.

Impotentia respectiva.

Quomodo Iudicium ferendum sit, quando dubia apparet impotentia in Matrimonio; jam contracto.

1. **P**OSSE dari Impotentiam, hoc est, posse personam aliquam esse ineptam ad actum conjugalem cum hac peculiare persona; licet cum aliis sit apta, scimus, & habemus in *Jure*. Nec obstat in eodem *Jure* alibi dici, fieri non posse, ut aliquis sit impotens cum una, & potens cum alia, non obstat, inquam, quia in hoc posteriore loco Textus loquitur de impotentia ex frigidityte, quæ certè, si est, respectu omnium est.

2. Triplici autem modo hæc respectiva Impotentia accidere contingit. Primò, ex improportione instrumentorum generationis, ut si fœmina, respectu instrumenti viri hujus, sit arcta, vel vir propter pinguedinem propè accedere ad vas mulieris non valeat. Secundò, ex Maleficio, tendente contra hanc personam particularem. Tertiò, ex quadam antipathia naturali circa hanc. Quæ tria capita latè explicant *Aversa*, c. & *Pontius*. d.

3. Dico jam, hanc impotentiam cum hac, si sit perpetua, esse impedimentum dirimens matrimonium contrahendum cum hac, vel, si cum illa contractum fuit, esse separandos conjuges, modo, quo dictum est §. 2. numero 5.

4. Dictum hoc certum est, quia Canones absolute, & sine distinctione impotentiam perpetuam constituunt impedimentum dirimens. Adde rationem; Ideò enim absoluta impotentia dirimit Matrimonium subsequens, quia persona, quæ ejusmodi impotentia laborat, non est apta ad actum generandi; sed idem est in respectiva pro hoc Matrimonio, ergo pro hoc impedimentum erit dirimens.

5. Si omnibus à prudentibus viris, & Matrimonii expensis, temporalis sit ejusmodi impotentia, eam non esse impedimentum dirimens, constat ex dictis. Quòd, si dubium adsit, num hæc sit perpetua, an temporalis, mox universaliter dicam §. sequenti.

1. **S**ÆPISsimè incertum est, an prædicta impotentia perpetua verè adsit inter conjuges legitimo Matrimonio unitos: Quæ ratione igitur hæc incertitudo, sive pro foro conscientia, sive pro foro externo evincenda est?

2. Pro foro conscientia. Quando dubium est, an Impotentia sit perpetua, an sit temporalis, poterunt conjuges pro tempore, id est, solum per triennium, commisceri, ut nimirum experiantur, an ipso temporis, & ætatis & circumstantiarum opportunitate cesserit impotentia, atque adeo evincatur. Nam in prædicto dubio habent conjuges jus inquirendi de potentia, vel impotentia, quæ aliter inquireri non potest, nisi copulam attentando: quod, si semen aliquando dispergatur, cum id sit per accidens, non erit culpa, ut mox iterum dicam nu. 8. Solum triennium dixi, nam tantum temporis prudenter præfixit Ecclesia requiri, & sufficere ad indagandam hanc veritatem. Post triennium igitur, si persistet impotentia, sunt separandi conjuges frigidis modo supra dicto. quando non sit dubium, sed spes verè probabilis consummandi copulam, dicam n. 8. cum Sanc.

3. Pro foro externo (cujus etiam non pauca faciunt, ut videbis, etiam pro interno) alia ratione procedendum est, quando conjuges conveniunt, fatendo impotentiam, alia verò, quando dissentiant.

QUANDO CONVENIUNT.

4. In hoc casu, quamvis conveniant conjuges, affirmando impotentiam, si tamen ejus moralis saltem certitudo, per Medicos, & Matronas peritas modo supradicto non appareat, conjugibus fidem ne habeat statim Judex, nec Matrimonium invalidum statim pronunciet, nam ex communiore, ac probabiliore sententia tria præstanda & antea sunt. Primò, per tres annos continuos debent ejusmodi conjuges frequenter, (& quidem morali

Ri 3 frequen- diu tamen.

frequentia, & humana) experiri, an verè sint impotentes: id, quod facient, attentando copulam materialem. Secundò, iidem post dictos tres annos jurare debent, se coire, non potuisse, licet conati sint. Tertiò, debet accedere Testimonium septimæ manus, ut jura loquuntur, id est, debent septem propinqui ex parte viri, & septem ex parte feminae, vel in horum defectu totidem vicini, vel saltem quot haberi possunt, debent, inquam, jurare se credere conjuges verum dicere, dum ii jurant se per illum triennium copulam perficere non potuisse. Hæc dispositio merito à Sacris Canonibus statuta est, ne inter ipsos conjuges intercurrat aliqua fraus, vel collusio, & ne, si facilis fides habeatur, aliqua deceptio subleat. His ergo tribus conditionibus positis de invaliditate talis Matrimonii, sententiam Judex proferat.

5. Duo nota. Primò, si ante finem Triennii appareat certò physicè, vel moraliter impotentia perpetua, ut si apparerent virilia arida, &c. ut supra diximus, tunc non erit expectandus triennii finis, nec adhibendum Testimonium supradictum septimæ manus; hoc enim Testimonium requiritur, quando res est dubia, ut videbimus: sed si res certa sit, ad quid ejusmodi Testimonium? statim ergo ferenda est sententia à Judice de invaliditate Matrimonii, quia tunc subintrat doctrina data §. 2. n. 5.

a G. Hurt. Ita docet Hurtadus *a* contra Sanchez, & Pontium ab ipso citatos requirentes, etiam hic, septimæ manus Testimonium. Ratio autem Hurtadi, quæ est modò dicta, satis efficax mihi videtur.

6. Nota Secundò. Quandoam debet incipere ejusmodi triennalis experientia? Sanchez cum communi dicit, incipere à die intentatæ primæ copulæ; Pontius à die, quo Judex decernit, faciendam esse ejusmodi triennalem experientiam; Aversa à die, quem præfiget Judex, ut rationabilius judicabit; id enim totum Judicis arbitrio remittitur.

Ex iis sententiis. Prima est servanda, quando agimus pro foro conscientia juxta dicta nu. 2. Secundam, vel tertiam, (cum utraque sit probabilis) poterit, ut liber, amplecti Judex, imò etiam primam, quando illa uti, necessarium, seu opportunum ipse arbitrabitur, quod certè erit, si post multum tempus ad

Judicem acceditur, & interim conjuges experti copulam fuerunt.

7. Dum autem dicitur Triennium debere esse continuum, morali intelligatur modo (ut contra aliquos, requirentes continuitatem physicam, bene docet Diana *b*) id est, non b Diana magna interruptione facta, quod si magna 11. Tr. ob aliquem casum inte. cessit, suppleatur prudentis Judicis arbitrio, post triennium. Hurt. d.

8. Denique, si dum attentat conjux copulam, non potest intra vas semen emittere, sed dispergat extra, sanè non peccabit, quia hæc effusio ipsi voluntaria non est, sed per accidens sequitur ad experientiam, quam is legitimè facere valet. De qua re lege Sanchez, *c* qui addit, quamdiu verè probabilis spes est consummandi copulam, etiam per sex, etiam per plures annos, posse conjugem illam tentare, nam, si non est spes verè probabilis, sed solum dubia (quos terminos explicavi *d* supra) tunc profectò tentare copulam, conjux non poterit, nisi per triennium, ut jam dictum est nu. 2.

QUANDO DISSENTIUNT.

9. Si alter conjux affirmat, se esse potentem, quam potentiam negat alter, quid decernet Judex?

Respondeo, ac distingo duos casus. Primus casus. Si qui negat potentiam, reclamet statim, hoc est intra bimestre à Matrimonio contracto, afferatq; signa impotentiam physicè, vel moraliter certam ostendentia; debet illum Judex *e* audire, (deinde ex doctrina Sanchez, & Pontii, non verò Hurtadi, ut diximus *n. 5.*) recipere ejusdem juramentum, & insuper testimonium septimæ manus, modo supra *nu. 4.* explicato, & sic Matrimonium illud pronunciare invalidum, illudque dissolvere: At, si afferat signa nequaquam, modo dicto, certa, sed dubia, debet Judex illis conjugibus concedere triennalem experientiam, quo transacto, imò, & nondum transacto, si appareat certò impotentia, dissolvat Matrimonium: At verò, si adhuc remaneat dubia, quod mox dicam *nu. 11. §. 12.*

10. Secundus casus. Si qui negat potentiam alterius, reclamet tardè, id est, post bimestre (etiam post annos) afferatque signa impotentia certa *f* physicè, vel moraliter (advertè *d* supra) Sanchez signa certa moraliter vocari hic ve-

ad similitudinem evidentiæ (tunc Judex, præcedentibus juramento negantis, & juramento septimæ manus, dissolvat eodem modo Matrimonium, quo in primo casu. Ita omnino, quoad dissolutionem puto cum Sanchez, a

a Sanchez. l. 1. e. Quem affert. sed non sequitur. q. 11. matr. sec. 5. Ver. Quod si par.

11. Hæc doctrina de hoc secundo casu est aliquantò magis controversa, quàm doctrina de casu primo, nam propterea eos duxi distinguendos. Dixi autem (quoad dissolutionem.) Nam, an necessariò adhibendum sit juramentum negantis, & Testimonium septimæ manus, recurrit doctrina Sanchez, & Pontii, illud requirentium, Hurradi verò non requirentis, ut vidimus n. 5.

Quod, si idem tardius reclamans affert signa, seu probationes dubias (reclamanti enim semper incumbet probare impotentiam alterius) ut tandem res decernatur, quarat Judex Testes spectatæ virtutis, qui fortè ab utroque conjuge audierint, ipsos potuisse, vel per triennium non potuisse matrimonium consummare, factisque cæteris probationibus per juramenta dicta nu. 4. cum sic potentia, vel impotentia jam moraliter constet (nisi aliud in contrarium advertatur ex circumstantiis) dissolvat Judex, vel sitmet Matrimonium. Si tamen his omnibus diligentis, exhibitis, vel illi Testes de eo auditu haberi non possint, vel prudenti judicio, quàmvis illi habeantur, adhuc res non appareat certa moraliter, concedat Judex prædictam triennem experientiam, qua elapsa, si res adhuc dubia remaneat, vel etiam purè probabilis (id est, ea probabilitate, quæ non pertingat ad certitudinem, quam explicui §. 1. n. 5. & 6.) confirmet Matrimonium, quia tunc non potest spoliare conjugem suo conjuge, nam ad spoliandum eum, qui est in possessione bona fide habita (ut habuit conjux, de quo loquimur, quando matrimonium sine ulla suspitione impotentia contraxit) non sufficit probabilitas, sed requiritur certitudo, multò magis in negotio Matrimonii, cujus valori est semper favendum, etiam post quodcumque tempus.

12. Quid, si probeatur per certas probationes mala fides, nempe conjugem cum cognitione suæ impotentia matrimonium contraxisse?

Respondco. Profectò putarem, salvo pe-

nitore judicio, tunc esse Matrimonium à Judice dissolvendum, quia in eo casu conjugum non foret possessio.

13. Denique iterum advertet, prædicta pro foro externo non tollere obligationem fori interni, quia conjuges, si verè cognoscant potentiam, vel impotentiam tenentur, vel persistere in Matrimonio, vel illud dissolvere, ut ex dictis patet. Hæc clarè sint dicta satis, nam latè agitata, sed profectò non parum implexa habes apud Sanchez, Pont. Hurr. Averf. Perez, aliosque apud eisdem, nec omittens Tancr. b multa in hoc argumentum afferentem contra Joan. Sanchez.

14. Illud ne tibi hac occasione excidat, sententiam de matrimonii invaliditate, etiam ter latam, etiam elapso quocumque tempore, nunquam transire in rem judicatam, id est, detecto errore, deberi retractari dictam sententiam, & iterum debere conjuges conjugi, etiam si transfissent ad secundas Nuptias, quia si illud primum fuit validum, hæc secundæ Nuptiæ nullæ fuerunt, & illud prius Matrimonium nulla humana potentia dissolvi potuit. Si bona, vel mala fide processerunt conjuges ad obtinendam dissolutionem Matrimonii ratione prædictæ impotentia, & deinde post legitimam sententiam appareat certò potentia, Matrimonium esse necessariò restabiliendum docet Sanchez, c sed Pontius d negat, si bona fide processerunt. Eos lege, & item Averfam e omnino.

§. V.

Impotentia, sive absoluta, sive respectiva, superveniens Matrimonio.

1. Superveniens Impotentia Matrimonio jam legitimè contracto nequaquam illud dirimere potest, quia Matrimonium semel validum, semper est validum, & ita deciditur in jure. f Quod si in alio jure g videtur contrarium decidi, non ita est, quia in hoc secundo Textu locutio est de sponsalibus de futuro, vel de impotentia, quæ Matrimonium præcessit.

2. An autem Conjuges, quibus impotentia superveniat, licitè possint usum Matrimonii, quoad oscula, tactus, &c. exercere, si periculum pollutionis non adsit, concedit b Sanchez, & nos satis alibi i explicuimus.

Quando

b Vinc. Tancred. l. 7. de mat. D. præsertim 107. & 108.

c Sanchez. l. 7. d. 99. & 100. d Pont. lib. 7. c. 65. nu. 6. e Averfa l. c. A-

uerv. in casu nostro. f C. Hi, qui 32. qu. 7. g C. Quod proposuisti. h Sanc. l. 9. d. 44. n. 22. & latius ib. d. 17. n. 19. & 20. i Lib. 7. in Decal. c. 3. §. n. 37. & 38.

b Dicitur. 11. 12. ref. 1. 6. Hurr. 2. 2. d. 17. n. 43. c Sanchez. d. 17. n. 43. d. 17. n. 43. e. d. 17. n. 43. f. d. 17. n. 43. g. d. 17. n. 43. h. d. 17. n. 43. i. d. 17. n. 43.